

H A B E R L E R

TÜRK TARİH KURUMU GENEL KURULU'NUN 1949 VE 1950 TOPLANTILARI

Türk Tarih Kurumu Genel Kurulunun 26 Mart 1949 tarihli toplantısına ait tutanak özeti

Türk Tarih Kurumu Genel Kurulu, 1949 yılı Martının 26 ıncı Cumartesi günü saat 15 'te Ankara'daki merkezinde Başkan Bay Şemseddin Günaltay'ın başkanlığı altında toplandı.

Yoklama yapılarak çoğunluğun bulunduğu anlaşıldığından Başkan birleşimi açtığını ve geçen toplantı tutanak özetinin okunacağını söyledi. Tutanak özeti okundu : Başkan özet hakkında bir mütalea olup olmadığını sordu. Söz isteyen olmadığı için tutanak özeti oya konarak aynen kabul edildi.

Başkan özette geçen meselelerden bazıları hakkında izahat vereceğini söyleyerek, Kurum binası için alınacak arsa işinin halledilmek üzere olduğunu, İbrahim Paşa sarayı meselesinin de halledilmiş bulunduğunu, sarayın mevcut kısmının restore edilerek yanına yapılacak Adliye binasıyla birlikte kullanılacağını beyan etti.

Bundan sonra Kurumun 1948 yılı çalışmaları hakkındaki Yönetim Kurulu raporu okundu : Başkan rapor hakkında söz isteyenlere söz verdi.

Bay Tevfik Bıyıklıoğlu, Kurumun çalışmalarını övdükten sonra, Kitabeler heyetinin faaliyeti ile İstanbul Fethinin 500 üncü yıldönümü çalışmaları hakkında izahat verilmesini istedi. Başkan, Başsekreter Uluğ İğdemir'in bu hususta izahat vereceğini söyledi. Uluğ İğdemir kitabelerin derlenmesi işinin bittiğini ve İstanbul'ca aşağı yukarı 16 binden fazla kitabe toplandığını, bunların neşre hazırlandığını, İstanbul Fethini kutlama işini de hükümetin ele aldığını, Millî Eğitim Bakanının başkanlığında Bakanlıklar ve Kurumlar arası bir komisyonun kurulduğunu, bu komisyonun Kurumumuzu kendisinin temsil edeceğini bildirdi. Bay Tevfik Bıyıklıoğlu, Kurumun yapacağı neşriyatın ne olduğunu sordu. Uluğ İğdemir, Kurumun ıyır bir seri içinde yapmakta olduğu neşriyata devam ettiğini, bundan başka komisyonun vereceği karara göre, Kurumun da yeni bazı vazifeler deruhde edeceğini söyledi. Bu mesele hakkında Bay Hikmet Bayur da söz alarak evvelce Kurum tarafından başlanmış ve yapılmış olan işleri anlattı.

Başkaı, Fatih devrine ait bilhassa genç nesil için bir eser yazılırsa çok iyi olacağını söyledi.

Rapor hakkında başka bir mütalea olmadığından oya konu ve aynen kabul edildi

Bundan sonra Kurumun 1948 yılı hesapları hakkında Denetleme Kurulunun raporu okundu.

Başkan rapor hakkında söz isteyenlere söz verdi.

Bay Faik Reşit Unat, murakabe heyeti raporunda Kurumun muhasebe şeklinin değiştirilmesi hakkındaki mütaleaya iştirak etmediğini, bugünkü basit şeklin muhafaza edilmesini, aksi takdirde muhasebe kadrosunu bir kaç mîsli arttırmak icabedeceğini söyledi. Bay Hâmit Sadi Selen, bilhassa matbaa için ticarî mahiyette bir muhasebe kurulmasının doğru olacağını bildirdi. Başsekreter Uluğ İğdemir bugünkü muhasebe şekli hakkında uzun izahat verdi ve ilerde matbaa büyür ve harice iş yapacak hale gelirse, o zaman yeni ve ticarî mahiyette bir muhasebeye ihtiyaç olacağını, bugünkü vaziyette buna ihtiyaç olmadığını belirtti. Başka söz isteyen olmadığından Başkan muhasebe şeklinin değiştirilip değiştirilmemesi hususunu oya koydu. Muhasebe şeklinin şimdiki halyle muhafazası ekseriyetle kabul edildi. Bundan sonra raporun tümü oya konarak oybirliği ile kabul, Yönetim Kurulu ibra ve yeni yıl hesaplarını murakabe etmek üzere eski murakabe heyeti aynen ibka edildi.

Bundan sonra geçen Genel Kurul toplantısında verilen karar gereğince bir «Türkiye Tarihi Coğrafya Sözlüğü» hazırlanmasına esas olacak prensipleri tesbit etmek üzere ayrılmış olan komisyonun raporu okundu: Rapor üzerinde uzun tartışmalar yapıldı. Bu tartışmaların sıklık merkezini sözlüğün neyelere kadar teşmil edileceği meselesi teşkil ediyordu. Bazı üyeler Osmanlı İmparatorluğunun en geniş zamanındaki toprakları ihtiva etmesini, bazıları da bugünkü Türkiye hudutlarına münhasır kalarak en eski devirlerden bugüne kadar gelmesini istiyordu. Neticede sözlüğün bugünkü Türkiye hudutları içinde kalması kabul edildi ve eserin hazırlanmasına esas olacak teferruatlı bir program yapılarak Yönetim Kuruluna verilmesi uygun görüldü.

Bundan sonra Bayan Âfet İnan'ın Kurum üyelerinin ihtisaslarına göre seksiyonlara ayrılarak toplu çalışmalar yapılmasına dair bulunan teklifi okundu. Biri prehistorya, arkeoloji ve eski çağ, ikincisi orta çağ, üçüncüsü yeni çağ, dördüncüsü de cumhuriyet devri olmak üzere dört seksiyonun teşkili ve üyelerin ihtisaslarına göre bu seksiyonlarda çalışmaları uygun görüldü.

Bundan sonra Genel Kurulun toplanması münasebetiyle koruyucu Başkanımız Cumhurbaşkanı Sayın İsmet İnönü'ye bir tâzim telgrafı çekilmesine dair verilen önerge oya konarak kabul edildi.

Müteakiben Profesör Reşit Rahmeti Arat, Kurumun bir mikrofilm arşivi vücuda getirmesini teklif etti. Başsekreter Uluğ İğdemir, bu arşivi teşkiline başlanmış olduğunu, yalnız süratle kopye yapacak bir film makinesiyle bir mikrofilm okuma aletine ihtiyaç bulunduğunu, şimdi Amerika'da bir de mikrokart usulünün keşfedildiğini, bu usul sayesinde binlerce ciltlik bir kütüphânenin küçük bir kutu içine sığıdığını, okuma âletinin de 90 dolar kadar olduğunu, bunun üzerinde de durulduğunu söyledi.

Bay Faik Reşit Unat, Şarkiyatçılar Kongresinin önümüzdeki toplantısı Türkiye'de olacağına göre, Kurumun bu kongre ile ne suretle ilgileceğini sordu. Bay Enver Ziya Karal, bu hususta izahat verdi. Başkan, kongre ile Millî Eğitim Bakanlığının meşgul olması icabettiğini, yalnız üyelerimizin şimdiden bu kongre için tebliğ hazırlamaları yerinde olacağını söyledi.

Gündemde görüşülecek başka bir konu olmadığından Başkan brleşime saat 17,25 'de son verdi.

**Türk Tarih Kurumu'nun 1. I. 1948'den 31. XII. 1948
tarihine kadar bir yıllık çalışmaları hakkında
Genel Kurul'a sunulan rapor**

Genel Kurulun Sayın üyeleri,

Kurumumuzun soa bir yıllık çalışmalarına ait raporumuzu yüksek Kurulu-
nuza sunuyoruz :

Mali Durum

Kurumumuzun 1948 yılı geliri; 162.506 lira 14 kuruşu 1947 yılından artan gelir fazlası, 109.000 lirası hükümet yardımı, 100.000 lirası Atatürk tesisi geliri, 7394 lira 38 kuruşu yayınlar geliri, 135 lirası üye verimcesi, 16.305 lira 4 kuruşu faizler, 8321 lira 61 kuruşu diğer gelirler olmak üzere 403.662 lira 17 kuruştur.

Bu gelirden 49.818 lira 75 kuruşu daimî memur ve müstahdemlerin aylık ve ücretleriyle muvakkat tazminat ve çocuk zamlarına, 2605 lira 61 kuruşu yol paralarıyla müstahdemlerin elbise bedellerine, 7543 lira 81 kuruşu demirbaş, kırtasiye ve türlü idare giderlerine, 152.980 lira 26 kuruşu telif ve tercüme bedelleriyle, kâğıt ve saire gibi baskı malzemesi bedellerine ve bu fasıldan ücret alan kitabeler hey'eti üyesiyle asistan ücretlerine, 49.476 lira 14 kuruşu basımevi demirbaşlarıyla işletme masraflarına, 10.688 lira 84 kuruşu kitap ve mecmua bedelleriyle cilt masraflarına, 54.027 lira 6 kuruşu kazı giderleriyle bu fasıldan ücret alan arkeolog mimar, asistan ve müstahzır ücretlerine, 11.088 lira 11 kuruşu da kongre masraflarına harcanmıştır. Bu suretle giderler toplamı 338.228 lira 68 kuruş tutmuş, geri kalan 65.433 lira 49 kuruşu 1949 yılına devrolunmuştur.

Bu yıl idare masraflarında görülen bariz eksilmeye karşılık ilmi çalışmalara daha çok para harcanmıştır. Bu arada yeniden ucuz fiyatla 100.000 lira tutarında Norveç'ten kâğıt getirtilerek mühimce bir stok yapılmış, Basımevimize 11 bin küsur lira değerinde makine ve sair demirbaş alınmış, kütüphânemize geçen yılın 4 bin küsur liralığına mukabil 8 bin liralığa yakın kitap alınmış ve mevcut kitaplardan iki bin cilde yakını ciltlettirilmiş olduğu gibi, kazı işlerine de geçen yılın 35 bin küsur lirasına mukabil 54 bin küsur lira harcanmıştır.

1949 yılına, bu raporumuzun sonundaki bilânçoda görüleceği üzere 1.066.544 lira 91 kuruş kıymetinde Kurum varlığı devredilmiştir. Bunlar arasında kütüphânemiz için sarfedilen 55.056 lira 93 kuruşa, hediye ve mübadele yoluyla gelip kıymet biçilemeyen, fakat yüz bin liradan çok fazla tutan kitapların değerini ilâve etmek icap ettiği gibi, 1942'de satın alınan Basımevi demirbaşlarının da — yıpranma payına rağmen— bugün dört beş misli fazla bir değer taşıdığını hatırlatmak yerinde olur.

Yayın İşleri

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve yayınlanmıştır :

- 1 — Nizameddin Şamî: *Zafername*.
- 2 — *Moğolların Gizli Tarihi*.
- 3 — W. Hinz: *Uzun Hasan ve Şeyh Cüneyd*.
- 4 — *Halil Edhem hatıra kitabı*, II. cilt.

- 5 — B. Landsberger: *Sam'al* (Türkçe ve Almanca iki ayrı fasikül halinde).
- 6 — Tahsin Özgüç: *Ön tarihte Anadolu'nun ölü gömme âdetleri.*
- 7 — İsmail Hakkı Uzunçarşılı: *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye teşkilâtı.*
- 8 — III. Türk Tarih Kongresi Tebliğleri.
- 9 — Arif Müfit Mansel: *Türkiye'nin Arkeoloji, Epigrafi ve Tarih Coğrafyası için Bibliyografya.*
- 10 — Şemseddin Günaltay: *İran Tarihi.*
- 11 — Akdes Nimet Kurat: *Rusya tarihi.*
- 12 — *Bellekten* 45 — 48'inci sayılar.

Şu eserlerin basımı bitmek üzeredir :

- 1 — *Abu'l Farac tarihi*, II. cilt.
- 2 — Ali Fuat Türkgeldi: *Görüp İştittiklerim.*
- 3 — *Neşri tarihi*, I. cilt.
- 4 — E. Bosch: *Türkiye'nin Antik devirdeki meskûkâtına dair Bibliyografya.*
- 5 — İsmail Hakkı Uzunçarşılı: *Osmanlı tarihi*, II. cilt.

Bu yıl içinde yeniden şu eserlerin basımına başlanmıştır :

- 1 — Ravendî: *Râhat us-Sudûr.*
- 2 — Antoin Galland'ın *Ruznâmesi*,
- 3 — Tahsin ve Nimet Özgüç: *Karahöyük Kazısı Raporu.*
- 4 — Arif Müfid Mansel: *Perge kazısı raporu.*
- 5 — IV. Türk Tarih Kongresi Tebliğleri.
- 6 — Kâşifi: *Gazanâme-i Rûm.*
- 7 — Halil İnalıcık: *Ervanya livası Timar defteri.*
- 8 — Afet İnan: *Eski Mısır tarihi.*

Bu yıl içinde şu eserin telif hakkı satın alınarak basılmasına karar verilmiştir :

- 1 — Şemseddin Günaltay: *Yakın Şark IV, Ahameniş Şehinşahlığının yıkılmasından sonra Ön-Asya.*

Tercümeler

Bu yıl içinde şu eserlerin tercümeleleri bitmiş ve Kuruma teslim edilmiştir :

- a) Kaynaklar :
- 1 — İskender Bey Münşi Türkmen: *Tarih-i Âlem-ârây-i Abbâsî* (IV. cildin üçüncü ve son kısmı).
- 2 — Marko Polo *Seyahatnâmesi.*
- 3 — Bizans kaynaklarından *Francis vekayinâmesi.*
- 4 — «Venedik-Grek İmparatorluğu ve Doğu işleri hakkında siyasi akidler ve vesikalar mecmuası» adlı Lâtince vesikaların ikinci cildi.
- 5 — Makrizî: *Kitab üs-Sülûk li ma'rifet-i Düvel-il - Mülûk* (birinci ve ikinci ciltler).

Bundan başka Nasir-i Tusî'nin *Şekl-i katta* adlı eserinin türkçe tercümesi satın alınmıştır.

b) Yeni eserler :

1 — Athanase Gegaj : *XV. Asırda Arnavutluk ve Türk istilâsı.*

2 — Howort : *Moğollar tarihi* (ikinci cilt).

Bu yıl içinde yeniden şu eserin tercümesine başlanmıştır :

1 — G. Poisson : *Avrupanın iskânı.*

Dünya Tarihi

Bu yıl içinde dünya tarihinden yeniden iki cildin basım işi biterek yayınlanmıştır. Bu suretle bu serinden şimdiye kadar 9 cilt yayınlanmış bulunmaktadır. Bir cildin de basım işi bittiğinden yakında yayınlanmış olacaktır. Müsveddelerinin mühim kısmı elimizde bulunan şu eserlerin de 1949 yılı içinde basımına başlayabileceğimizi umuyoruz :

1 — Hikmet Bayur : *Hindistan tarihi*, III. cilt.

2 — Halil Demircioğlu : *Roma tarihi.*

3 — İsmail Hakkı Uzunçarşılı : *Osmanlı tarihi*, III. cilt.

4 — Eberhard : *Uzak Doğu Tarihi.*

Basımevi

Basımevimiz bu yıl içinde 321 forma eser basmıştır. Bu verim geçen yıla nazaran 4 forma eksik ise de, kongre münasebetiyle yapılan bazı baskı işlerini de hesaba katarsak, geçen senenin verimini bulmuş ve hattâ biraz geçmiş oluruz. Bu yıl Basımevimize küçük işler ve renkli resimler için yeni bir pedal makinesi alındığı gibi, matbaacılıkta büyük bir tekâmül merhalesi teşkil eden ve bilhassa ilmi eserleri basmak için en elverişli bir makine olan Monotype dizme makinesinden bir tanesi İngiltere'ye ısmarlanmış bulunmaktadır. Bu makine geldikten sonra yayınlarımız nefaset bakımından çok yükseleceği gibi, Basımevimizin verimi de bir misli artmış olacaktır. Geçen seneki raporumuzda, Amerika'ya ısmarladığımız Linotype makinesinin 1948 yılı başında geleceğini bildirmiştik. Bu makine maalesef fiyatının bir misli arttırılmış olmasından ve esasen ilmi neşriyat için pek de elverişli olmadığından satın alınmamıştır. Monotype makinesinin 1950 yılı başında teslim edileceğini fabrika bildirmiştir.

Kütüphâne

Bu yıl içinde kütüphânemize 267 'si satın alınmak, 337 'si armağan veya mübadele yoluyla 604 cilt eser ile 194 'ü satın alınmak, 369 'u armağan veya müdadele yoluyla 563 dergi gelmiştir. Bu suretle kütüphânemizdeki kitap sayısı, dergi, gazete ve haritalar hariç 28.856 cildi bulmuştur. Sistematik kataloğumuzun tamamlanmasına devam olunmuş ve mühim bir kısmı ikmal edilmiştir. Bu yıl içinde 1948 cilt eser ciltlenmiştir.

Kazılar

Kurmumuzun bu yıl yaptırdığı kazı, sondaj ve araştırmalar şunlardır :

1 — Batı Karadeniz, Marmara ve Sakarya bölgesi tarihöncesi araştırmaları.

2 — Alacahöyük kazısı.

- 3 — Karatepe kazısı.
- 4 — Side kazısı.
- 5 — Kültepe kazısı.
- 6 — Region kazısı.
- 7 — Küçükçekmece sondajı.
- 8 — Kütahya ve Tire'de yapılan araştırmalar.

Bu gezi, kazı, sondaj ve araştırmaların sonuçları hakkında yüksek Kurulunuza kısa malûmat vermek istiyoruz :

1. *Tarihöncesi araştırmaları.* — Üyelerimizden Prof. Şevket Aziz Kansu'nun başkanlığı altındaki Tarihöncesi araştırmaları hey'etinden asistan Dr. Kılıç Kökten, bu yıl araştırmalarını Kastamonu, Bolu, Adapazarı, İzmit, Bursa, Ankara, Eskişehir ve Bilecik çevrelerinde yapmış ve dikkate şayan sonuçlar ve belgeler elde etmiştir. Bu son gezi ile uzun zaman bâkir kalan geniş bir alanın prehistoryası hakkında ilk bilgiler toplanmış bulunmaktadır. Bu gezinin raporu Belleten'de çıkacağı için burada daha fazla tafsilâta girilmemiştir.

2. *Alacahöyük kazısı.* — Üyelerimizden Hâmid Koşay'ın başkanlığında Arkeolog Mahmud Akok ve Raci Temizer'den mürekkep olan kazı heyetinin bu yıl Alacahöyük'te yaptığı kazılar 83 gün sürmüştür. Bu yıl höyüğün ortasında bulunan geniş blokaçlı sahanın batısından başlanarak kuzey ve doğuya uzanan 1200 metre karelik bir alanda araştırma yapılmıştır. Bu yeni kazı sahasında esaslı Frig mimarlığı ile önemli kültür belgelerine rastlanmıştır. Eti mimarlığı arasında blokaçlı temellere kıymet verildiği ve geniş sahelerde bu usulle kurulmuş binaların mevcudiyeti anlaşılmıştır.

Hey'et bu civardaki Koçhisar köyü etrafında da araştırmalar yapmış ve bir mastodona ait iskelet parçaları görülerek mütehasıslara haber verilmiştir.

Alacahöyük'te bu yıl yapılan kazılar daha ziyade temizlik mahiyetindedir.

3. *Karatepe kazısı.* — Meydana çıkardığı eserler bakımından Milletlerarası bir önem kazanan Karatepe kazısına bu yıl da üyelerimizden Doçent Dr. Bahadır Alkım ve İstanbul Üniversitesi Profesörlerinden Bossert'in başkanlıkları altındaki bir hey'etle devam edilmiştir. Bu yıl çalışmalarında harabede iki büyük bina meydana çıkarılmış, bir yan kapı inşasının açılmasına başlanmış, filolojik çalışmalar geliştirilmiş, ayrıca Ceyhan'ın karşı sahilindeki Domuztepe'de araştırmalar yapılarak burada da Karatepe ile muasır kabartmalar bulunmuştur. Domuztepe'nin sonraları Romalılar zamanında da kullanıldığı Roma çağına ait çeşitli buluntuların Karatepe ile muasır eserlerle karışık bir vaziyette bulunmasından anlaşılmıştır. İkinci mevsim Karatepe çalışmalarının en önemli sonuçlarından biri de Gökşun'u Çukurova'ya bağlayan ve Karatepe dolaylarından geçen mühim geçitlerden birinin bütün anıtlarıyla tesbit edilmiş olmasıdır. Bu geçit boyunca muhtelif çağlara ait ören yerleri, Roma devrine ait bir kaya kabartması, Yunanca üç kaya yazıtı ve prehistorik bir kaya deseni görülmüştür.

4. *Side kazısı.* — Üyelerimizden Prof. Arif Müfid Mansel'in başkanlığı altındaki hey'et tarafından geçen yıl başlanmış olan Side kazısına bu yıl da devam edilmiştir. Bu mevsim çalışmalarıyla şehrin Agorası, direkli galerileri, dükkânları ve anıtsal giriş binalarıyla meydana çıkarıldığı gibi, 25 bin kişilik

tiyatronun seyircilere ait kısmı temizlenmiş ve burada beykel parçalarıyla kitabelere rastlanmıştır. Tiyatronun plânı esas itibarıyla tesbit edilmiştir. Agora'nın civarında meydana çıkarılan özel evlerin sütunlu avlularla etrafları çevrilmiş muhtelif dairelerden ibaret olduğu anlaşılmıştır. Bu evlerin içinde heykel, kabartma, mozayık, fresk örnekleriyle birçok demir ve tunç ev eşyası bulunmuştur. Direkli caddenin ikinci kolu üzerinde Bizans devrine ait büyük bir bazilika meydana çıkarılmış ve bunun daha eski Roma devri yapılarından getirilmiş mimari parçalarla inşa edildiği anlaşılmıştır. Bu yıl aynı zamanda şehir dışındaki nekropolde kazı ve sondajlar yapılmıştır. Bu mevsim çalışmalarıyla klâsik devrin önemli şehirlerinden biri olan Side iyice meydana çıkarılmış ve daha şimdiden Lanckoronski heyeti tarafından yapılmış olan şehir plânının birçok yerlerde tashih edilmesi icabettiği anlaşılmıştır.

Side kazısı ile Anadolu'da klâsik devir medeniyetinin örnek bir şehri ve yurdumuzun turizm bakımından çok önemli bir köşesi ilim âlemine ve dünyaya tanıtılmış olacaktır.

5. *Kültepe kazısı*. — Kurumumuzun bu yıl başladığı kazıların en mühimlerinden birisi de Kültepe kazısıdır. Evvelce meşhur hititolog Hrozny tarafından sistemsiz surette kazılmış olan Kültepe'de ilk ilmi kazı Kurumumuz tarafından yapılmıştır. Üyelerimizden Doçent Dr. Tahsin Özgüç'ün başkanlığı altında Doçent Dr. Nimet Özgüç ve Arkeolog mimar Mahmut Akok'dan mürekkep olan kazı hey'eti Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında Kültepe'nin eteklerinde ve Karum denilen, Asur kolonistlerinin oturdukları yerde araştırmalara başlamıştır. Karum'un muhtelif noktalarında yapılan sondajlarda Asur'dan gelen tüccarlara ait evler, ticarethaneler ve bunların içinde sayısı 1800'ü bulan çivi yazılı tablet ve tablet zarfları meydana çıkarılmıştır. Bu tabletler sayesinde Anadolu'nun milâttan önce ikinci bine ait ekonomik, sosyal ve tarihî birçok meseleleri aydınlatılmış olacaktır. Bu tabletler arasında ticaret mukaveleleri, mektuplar ve eşine Anadolu'da şimdiye kadar rastlanmayan edebî metinler bulunmaktadır. Asur kiralı İrişum'a ait tabletlerin bulunduğu yapının bir mektep binası olduğu anlaşılmıştır.

Derinliği yedi metreyi bulan Karum'da dört yapı katı tesbit edilmiş ve yalnız II. ve III. katlarda tabletlere rastlanmıştır. Mühim bir kısmı zarflar içinde muhafaza edilmiş olan tabletlerin silindir mühürlerle damgalanmış olması, müze-lerimize zengin bir mühür koleksiyonu da kazandırmış bulunmaktadır.

Ticaretbâne, depo, büro ve ikametgâh odalarının tabanları altındaki küp ve sanduka mezarlara bırakılan ölü hediyeleri teknik ve biçim bakımından yüksek bir sanatın varlığına delâlet ettiği gibi, tunç, altın, gümüş ve elektrondan yapılan eşya da dikkate şayan şekil ve tekniktir. Başka yerlerde rastlanmayan orijinal şeklindeki boyalı ve boyasız çanak çömleklerle hayvan biçimli içki kapları, hayvan kabartmalı kemik kutuları orijinal buluntular arasındadır.

6. *Region kazısı*. — Bundan önce Kurumumuz tarafından yapılan kazılarla meydana çıkarılan Küçükçekmece'deki Region şehri hakkında 1948 Temmuzunda Paris'te toplanan VI. Bizans Araştırmaları Kongresi'ne bir tebliğ sunmuş olan üyelerimizden Prof. Arif Müfid Mansel, henüz tamamlanmamış olan bu kazının mübhem bazı noktalarını aydınlatmak amacıyla ve kongreden önce burada kü-

çük ölçüde bir kazı yapmayı teklif etmiş ve bu teklif kabul edilerek mütevazı bir ödenekle küçük bir kazı yapılarak muhtelif yıllarda ortaya çıkarılmış olan iki büyük blokun birleştiği mahal temizlenmiş ve plân kısmen tamamlanmıştır.

7. Küçükçekmece sondajı. — Küçükçekmece civarında taş çıkarmak maksadiyle köylüler tarafından açılan çukurlarda bazı Bizans âsârına tesadüf edildiğinden burada acele bir araştırma yapılmasını üyelerimizden Aziz Ogan teklif etmiş olduğundan 800 liralık bir ödenekle bu araştırma yapılmıştır. Bu husustaki rapor henüz Kuruma verilmediğinden sonucu hakkında burada izahat verilememiştir.

8. Kütahya ve Tire'de yapılan araştırmalar. — Üyelerimizden Aydın Sayılı Anadolu'da Selçuk ve Osmanlı devirlerindeki rasathânelerin yerlerini tesbit etmek maksadiyle geçen yıl Kırşehirde yaptığı araştırmanın bir devamı olarak bu yıl da Kütahya ve Tire'de araştırmalar yapmıştır. Bu araştırmaların raporu 47 sayılı Belletende çıkmış olduğundan burada tafsilâta girilmemiştir.

Bu yıl içinde arkeoloji işlerimizi düzenlemek ve plânlamak amacıyla Asbaşkanımız Bayan Afet İnan'ın başkanlığı altında bir «Prehistorya ve Arkeoloji Seksiyonu» kurulmuştur. Bu seksiyonun Kurumumuzun 1947 kazıları hakkında 1948 Mayısında tertiplediği kollokyum büyük alâka ile takip edilmiştir. Seksiyon Türkiye'de yerli ve yabancı hey'etler tarafından yapılmış bütün kazı, gezi ve araştırmaların fişlerini ve dosyalarını hazırlamaktadır. Bu dosyalar tamamlandıktan sonra Türkiye'deki arkeolojik faaliyetler hakkında araştırma yapmak isteyenler bütün malzemeyi emirlerine âmâde bulacaklardır.

Kurumumuzun burslu arkeolog mimarlarından ikincisi de bu yıl tahsilini bitirmiş ve ilk stajını Karatepe kazısında muvaffakiyetle yaparak Kurum hizmetine alınmıştır.

Kurumumuz tarafından idare edilen kazılar Üniversitelerimizin Arkeoloji şubelerine bir staj yeri vazifesini de görmektedir. Nitekim bu yıl da Ankara ve İstanbul Üniversitelerinden bazı öğrenciler kazılarımıza iştirak ederek staj görmüşlerdir.

IV. Türk Tarih kongresi

Kurumumuz IV. Türk Tarih Kongresini bu yıl 10—14 Kasım 1948'de Ankara'da toplamıştır. Kurum üyeleriyle tarih bilginlerimiz tarafından büyük alâka gören kongreye 72 tebliğle 2 rapor sunulmuştur. Gerek ilmî sonucu ve gerekse organizasyonu bakımından bu kongre Kurumumuz için bir muvaffakiyet sayılmalıdır. Kongrenin zabıtları derhal basılmaya başlanmıştır.

Türk-İslâm Devri eserleri hakkında çalışmalar

Kitabeler hey'etinden Yusuf Aykurt'un çalışma merkezi bu yıl İstanbul'a nakledilmiş ve orada bilhassa Vakıflar dairesi'ndeki kayıtlar üzerinde çalışmalarına devam ederek aynı zamanda geçen yıl Tokat, Sivas ve Kayseri havalisinde topladığı malzemenin tanzimi ile meşgul olmuştur.

Yüksek Mimar Ali Saim Ülgen «Sinan monografisi» için bu yıl içinde yeniden 32 parça plân ve röleve hazırlayarak Kurum'a teslim etmiştir. Sinan monografisinin bir an evvel neşredilmesi için teşebbüse geçilmiş ve birinci

cildinden 8 forması Millî Eğitim Basımevinde basılan bu eserin geri kalan kısmının kendi basımevimize basılması uygun görülmüş ve eserin ikinci cildini hazırlayacak olan Profesör Gabriel ile temasa geçilerek önümüzdeki aylarda Türkiye'ye geldiği zaman bu işin ikmali için gereken tedbirlerin alınmasına karar verilmiştir.

Milletlerarası ilmi münasebetler

İkinci dünya savaşıyla sekteye uğrayan milletlerarası ilmi münasebetlerin yavaş yavaş tekrar canlanmaya başladığını görmekle bahtiyarız. Bu yılın temmuzunda Paris'te toplanan VI. Milletlerarası Bizans araştırmaları kongresiyle XXI. Milletlerarası Şarkiyatçılar kongresine Kurum delegesi olarak üyelerimizden Prof. Arif Müfid Mansel'le Doçent Bahadır Alkım ve Doçent Osman Turan katılmışlardır. Bunlardan Prof. Arif Müfid Mansel Bizans Araştırmaları Kongresi'ne Küçükçekmece'deki Region şehri hakkında bir tebliğ yapmış, Şarkiyatçılar Kongresinde de Dr. Bahadır Alkım Karatepe kazısı ve Dr. Osman Turan Selçuklular devrinde toprak mülkiyeti hakkında birer tebliğ okumuşlardır. Bu tebliğlerin kongrede alâka ile takip edildiği görülmüştür.

Yeni Üyeler

Bu yıl içinde Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Doçenti Dr. Muzaffer Şenyürek'le aynı Fakültenin Ortazaman tarihi Doçenti Dr. Osman Turan Kurumumuzun aslı üyeliğine seçilmişlerdir. Bu değerli ve genç arkadaşlarımızı aramızda görmekle bahtiyarlık duyuyoruz.

Raporumuza son verirken hepinizi saygı ve sevgi ile selâmlarız.

Türk Tarih Kurumunun 1948 Balançosu

Aktif		Pasif
29 928 92	Merkez Bankası	Kurum varlığı
	20.465,20 Ankara	1 066 544 91
	9.463,42 İstanbul	
250 000 00	Ehram ve tahvilat cüzdanı	
	200.000,00 % 6 faizli Kalkınma	
	50.000,00 % 7 faizli Millî Müdafaa	
332 667 81	Anbarlar	
	110.178,06 Malzeme anbarı	
	181.169,75 Kitap anbarı	
	41.320,00 Bellekten anbarı	
35 504 87	Avanslar	
32 411 16	Kitapçılar	
103 761 80	Demirbaş	
	47.902,55 Merkez	
	34.007,65 Basımevi	
	21.851,60 Kazılar	
207 341 30	Satın alınmış telif ve tercümeleler	
50 056 93	Kütüphâne	
17 630 00	Gayri menkuller	
2 242 42	Çürük alacaklar	
	31/12/1948	
1 066 544 91		1 066 544 91

Muhasebeci
S. Hünel

Türk Tarih Kurumu'nun 1948 yılı hesapları hakkında Denetleme Kurulu'nun raporu

Türk Tarih Kurumu Genel Kurulu Başkanlığına

Genel Kurul tarafından Kurum hesaplarını denetlemeye memur edilen bizler, 4 ve 7 Mart 1949 Cuma ve Pazartesi günleri Kurum merkezinde toplanarak 1948 yılı hesaplarını defterler ve sarf evrakı üzerinde inceledik. Bu incelemenin sonucunu bildiriyoruz.

1. 1948 bütçesi gelir ve giderleri birbirine uygun olarak 370 bin lira üzerinden tanzim edilmiş ve gelirlerde vaki olan tahmin fevki varidat ile giderlerin bazı fasıllarında yapılması icabeden masrafları denk bir şekilde karşılamak üzere 400 bin liraya çıkarılmıştır.

Tahmin fevki varidat Atatürk tesisinden, neşriyat hasılatından, türlü gelirlerden ve üye âidatındanadır.

2. 400 bin liralık gider bütçesinde gerek arttırma, gerek münakale suretiyle yapılan değişiklikten sonra muhtelif fasıllardan 66.771,32 lira tasarruf edilmiştir. Üçüncü faslın üçüncü maddesini teşkil eden türlü masraflarda 177,90, altıncı faslın birinci maddesinde 552,01 lira ki cem'an 729,91 liralık sarfiyatın bütçeye konan karşılıktan fazla sarfedildiği; mâahaza her ikisinin de İdare Hey'eti kararına iktiran etmekle beraber ana hesabı teşkil eden fasıllarında işbu karşılıksız sarfiyat kapandıktan sonra ayrıca tasarruf mevcut olduğu görülmüştür.

3. Kurum için ileride yapılması düşünülen bina masrafını karşılamak üzere evvelce olağanüstü bütçede bulundurulmakta olan iki yüz elli bin lira muharrer kıymetli devlet eshamının aynen mevcut olduğu ve kuponlarının muntazaman tahsil edildiği görülmüştür.

1948 sonu itibariyle 1949 yılına müdevver ve mütedavil sermaye mahiyetindeki 1949 bütçesinin «Geçen yıldan devir» faslını teşkil edecek olan 65.433,49 liradan 29.928,62 lirasının Ankara ve İstanbul Merkez Bankaları vadesiz hesaplarında bulunduğu, 35.504,04 lirasının da muhtelif maksatlarla verilip muamelenin hususiyeti yüzünden devri icabeden avans matlûbatından ibaret bulunduğu tesbit edilmiştir.

4. Kurum muhasebesi tarafından, bugünkü muhasebe şekli itibariyle, muhasebe kayıtlarında bulunan veya bulunmayan bütün mevcudat ve matlûbat, anbar, demirbaş vesair defterler üzerindeki kayıtlarına göre tesbit edilerek çıkarılan blançonun aktifinde «bir milyon altmış altı bin beş yüz kırk dört lira doksan bir kuruş» luk bir varlığın mevcudiyeti görülmüştür. Bu blançonun tetkikinden hasil ettiğimiz kanaate göre, iş hacmi gittikçe inkişaf eden ve daha şimdiden önemli bir ilim müessesesi haline gelmiş olan Türk Tarih Kurumu'nun gerek işgal mevzuundaki tenevvün, gerek sahip olduğu kıymetlerin bugünkü muhasebe şekliyle tesbitine imkân olmadığı neticesine varılmıştır. Kurumun kütüphânesi, matbaası, fotoğraf atölyesi, hafriyat tesisleri ve muhtelif maksatlar için alınmış çeşitli demirbaşları bulunduğuna göre, bunların hepsinin hesapta ve muhasebe kayıtlarında görülmesi âşikâr bir zaruret haline girdiğine ve bu itibarla

da müessesenin çalışmasındaki sür'at, ciddiyet ve faideye muvazi olarak bütün muamelâtını ihtiva edecek keyfiyette, bir muhasebe şekline şiddetle ihtiyaç bulunduğunu kanaatine varılmıştır.

5. 1 Ocak 1948'den 31 Aralık 1948 akşamına kadar on iki aylık bütçe ve takvim yılı içinde yapılan sarfiyat ve tahsil olunan gelirlere ait bütün belgelerin ve defterlerin bugün tatbik edilmekte olan kayıt sistemine uygun bir şekilde tutulduğu ve defterlerdeki kayıtların hakiki bir itina ve titizlikle işlenmiş olduğu gibi, hazırlanan bütün belgelerin de her istenildiği anda kolaylıkla tetkik ve murakabenin yapılabilmesini sağlayacak bir mahiyette tanzim ve hızzedildiği görülmüştür ki bu, müessesenin her sahadaki bütün faaliyetini bu suretle belgelerle kayıtlara en iyi ve muntazam bir şekilde intikal ettirilmesi hususunda vazifesini bihakkın bilen muhasebecinin ve bu âhenk ve nizamın teessüsünü sağlayan Başsekreterin hakiki bir bilgiye dayanan samimi ve feragatli çalışmalarının eseri olduğunu kaydetmek yerinde olur.

İşbu raporumuz tanzim kılınmıştır.

T. T. K. Üyesi
Ankara Milletvekili

Fâkihe Öymen

Çalışma Bakanlığı
Müsteşarı

Fuat Erciyeş

B. M. M. Muhasebe
Müdürü

Mazlum Bulak

T. T. K. Üyesi
Dördüncü maddede mevzu bahis olan yeni bir muhasebe şekli kabul edilmesinin hakkındaki teklife katılmıyorum.

Faik Reşit Unat

T. T. K. Üyesi ve
Siyasal Bilgiler Okulu
Coğrafya Profesörü
Hâmit Sadi Selen

Türk Tarih Kurumu Genel Kurulu'nun 25 Mart 1950 tarihli toplantısına ait tutanak özeti

Türk Tarih Kurumu Genel Kurulu'nun yıllık toplantısı, 25 Mart 1950 Cumartesi günü saat 15'de Ankara'da Başkan Bay Şemseddin Günaltay'ın başkanlığı altında yapıldı.

Yoklama neticesinde çoğunluğun bulunduğu anlaşıldığından Başkan birleşimi açtığını ve geçen toplantıya ait tutanak özetinin okunacağını söyledi. Tutanak özeti okundu. Başkan, özet hakkında bir mütalea olup olmadığını sordu. Söz isteyen olmadığı için tutanak özeti oya konarak aynen kabul edildi.

Bundan sonra Kurumun 1949 yılı çalışmalarına dair olan Yönetim Kurulu raporu ile 1949 yılı hesaplarına dair bulunan Denetleme Kurulu raporu okundu.

Başkan raporlar hakkında bir mütalea olup olmadığını sordu.

Söz alan Bay Osman Ferit Sağlam, bundan dört yıl önce basılmasına karar verilmiş olan Cevdet Paşa Ma'ruzâtı'nın hâlâ basılmadığını, bu işi üzerine alan arkadaşın rahatsızlığı ve yazacağı mukaddimeyi yazamamış olması bunun gecikmesine sebep oluyorsa, buna bir son verilmesini, İbn Bibî'nin de sırf mukaddime yüzünden yıllardan beri neşredilemediğini, matbaamızın da şükranı şayan çalışmalarına rağmen musahhihsizlik yüzünden basılan eserlerde yanlışlar kaldığını, buna da bir çare bulunmasını istedi.

Profesör Mükrimin Halil Yinanç, arkadaşımız Profesör Cavit Baysun'un Ma'ruzât'ı değil, Tezakir-i Cevdet'i neşredeceğini, Ma'ruzâtın evvelece Tarih-i Osmanî Encümeni mecmuasında basıldığını, yalnız bir defterin eksik olduğunu söyledi.

Bay Osman Ferit Sağlam cevap vererek, Ma'ruzat'ın da tekrar Tezakir ile birlikte basılmasına karar verildiğini, bundan dolayıdır ki kendisinin vaktiyle istinsah ettiği nüshayı Bay Cavit Baysun'a vermiş olduğunu söyledi.

Başsekreter Ulug İğdemir söz alarak filhakika Profesör Cavit Baysun'un hem Ma'ruzât'ın, hem de Tezakir-i Cevdet'in neşre hazırlanmasını üzerine almış bulunduğunu, İbn Bibî'ye gelince : bu esere bir mukaddime yazmayı üzerine almış bulunan Profesör Fuat Köprülü'nün fazla meşguliyetinden dolayı bunu hazırlamadığını, şimdi bu mukaddimenin arkadaşımız Adnan Erzi tarafından hazırlanmakta olduğunu, tashih meselesine gelince : Bay Osman Ferit Sağlam'ın haklı olduğunu, ilmî eserlerin başka memleketlerde sekiz muhtelif insan tarafından okunduğunu, halbuki bizde ancak bir kişinin, bir de müellifin okuyabildiğini, bu yüzden basılan eserlerde bazı hataların kaldığını söyledi.

Raporlar hakkında başka bir mütalea dermeyeran edilmediği için Başkan, Yönetim ve Denetleme Kurulları raporlarını ve Yönetim Kurulunun ibrâsını oya koydu. Raporlar ittifakla kabul ve Yönetim Kurulu ibrâ edildi.

Bundan sonra önümüzdeki yıl için Denetleme Kurulu'na üye seçimine geçilerek geçen seneki üyelerin bu yıl da bu vazifeyi ifa etmeleri uygun görüldü.

Gündemin beşinci maddesine geçildi ve Başkan, Kurumun önümüzdeki yıllara ait çalışmaları hakkında üyelerin bir mütaleaları olup olmadığını sordu.

Başsekreter Uluğ İğdemir söz alarak, kazılardan elde edilen bazı malzemenin ve meselâ kül ve kemiklerin içindeki radyoaktif maddelere göre yaşlarının tayin edildiğine ve bu suretle meydana çıkan tabakaların kronolojilerinin doğru olarak tayinine imkân hasıl olduğuna dair Amerika'da Profesör Eberhard'dan aldığı mektubu okudu.

Bay Muzaffer Şenyürek buna cevap olarak bu tahliller için çok miktarda malzeme istendiğini, meselâ, kendisinden 2 kilo dış talep edildiğini, halbuki kazılarda ekseriya bu sahada pek az malzeme elde edildiğini, bu metoda muvazi olarak bir de Filorin metodu olduğunu ve bu metodun İngiltere'de tekâmül ettirildiğini, ayrıca bir de ağaç kronolojisi olduğunu, arkeologların bunu da nazarı itibare almalarını söyledi.

Bay Tevfik Bıyıklıoğlu, Kurum yayınlarından bazılarının mevcudu kalmadığından bunların yeniden basılmaları temennisinde bulundu. Bay Halil Demircioğlu aynı temenniye iştirak etti. Başkan ileride imkân hasıl oldukça mevcudu kalmayan eserlerin basılmasına çalışılacağını bildirdi.

Profesör Arif Müfit Mansel, profesör ve öğretmenlerle yüksek okul öğrencilerine yapılan yüzde elli tenzilâtın müzecilere de teşmilini istedi ve geçen toplantıda bahis konusu olan «Tarihî Coğrafya lûgati» çalışmalarının ne durumda bulunduğunu sordu. Başkan tenzilât teklifinin şayanı kabul olduğunu, «Tarihî Coğrafya Lûgati» işine gelince, bunun hakkında Başsekreterin izahat vereceğini söyledi. Başsekreter Uluğ İğdemir meseleyi izah ederek Bay Faik Reşit Unat'ın teferruatlı bir çalışma programı hazırlaması icabettiğini, bu programın ise bugün Sekreterliğe verilmiş olduğunu bildirdi.

Bu konu üzerinde konuşmalara başlandı ve bu lûgatin bugünkü Türkiye hudutları içine giren yer adlarını ihtiva etmesi ve en eski devirlerden başlanarak bugüne kadar getirilmesi uygun görüldü.

Bundan sonra söz alan Bay Reşit Saffet Atabinen, Venedik arşivinde bulunan ve Türk tarihini ilgilendiren vesikaların tetkiki üzerinde durdu. Başkan, Kurumun bu mevzuda teşebbüslere geçtiğini ve bu teşebbüsler hakkında Başsekreterin izahat vereceğini söyledi.

Başsekreter Uluğ İğdemir izahat vererek, Roma Büyük Elçimiz Hüseyin Ragıp Baydur'un bu vesaikin tetkik ve neşri için Kuruma teklifte bulunduğunu ve bu bususta İtalyan profesörlerinden Rossi'nin Kurumla işbirliği yapabileceğini bildirdiğini, bu arada Kurumumuz uzmanlarından Adnan Erzi'nin İtalyaya ve Venedik'e giderek bu meseleyi incelediğini ve örnek olmak üzere de bir dosyanın mikrofilminin aldırıldığını, neticede bu işin uzun vadeli ve çok masraflı bir iş olduğunun anlaşıldığını, herşeyden evvel bu vesai okuyarak neşre hazırlayabilecek ve türkçeye tercümesini yapabilecek bir kaç mütehasşıs tarihiye ihtiyaç bulunduğunu, bu mütehasşıs olmanın bir şey yapmağa imkân olmadığını söyledi.

Profesör Ömer Lütfi Barkan, her şeyin Tarih Kurumu'ndan beklenmemesini, Üniversitelerimizi bazı kabiliyetli asistanlarını bu yola sevk ederek yetiştirmeleri muvafık olacağını söyledi.

Başkan, Üniversitelerimiz böyle kabiliyetli gençler yetiştirirse, Kurumun da bu vesai kopyelerini getirmek suretiyle kendilerine yardım edeceğini, bunları okumak ve işlemek için Üniversitelerimizi daha çok ilgilendirdiğini söyledi. Bu münasebetle sözü Türk arşivine getirerek Arşivimizin perişan bir vaziyette bulunduğu muttali olduğunu, bu sahada da kabiliyetli insanlara ihtiyacımız bulunduğunu tebarüz ettirdi.

Profesör Ömer Lütfi Barkan, Arşivin ıslahı için Başbakanlıktan alâkasının kesilerek başına ilmi bir yönetim kurulu getirilmesi icabettiğini söyledi. Bu fikrin lehinde ve aleyhinde mütalealar beyan edildi ve bu arada bir arşivcilik okulunun açılması icabettiği mütaleası da öne sürüldü. Bay Hâmit Ongunsu İstanbul Üniversitesinde bu mevzu için teşekkül eden komisyonun mesaisinden bahsetti.

Bundan sonra söz alan Bayan Afet İnan Arkeoloji seksiyonunun geçen yıl yapılan kazılar hakkında tertip ettiği kollokyuma ilgili üyelerin teşriflerini rica etti. Bu arada Profesör Şevket Aziz Kansu, prehistoryanın arkeoloji seksiyonundan ayrılarak bir insan paleontolojisi ve prehistorya seksiyonunun teşkil edilmesini teklif etti. Bu teklif umumiyetle kabul edildi.

Gündemde görülecek başka bir madde olmadığından Başkan, Dünya Tarihi serisinde vazife almış olan arkadaşlardan bu vazifelerini bir an evvel belirtmelerini rica ederek oturuma son verdi.

Türk Tarih Kurumu'nun 1. I. 1949'dan 31. XII. 1949 tarihine kadar bir yıllık çalışmaları hakkında Genel Kurul'a sunulan rapor

Genel Kurulun Sayın Üyeleri,

Kurumumuzun son bir yıllık çalışmalarına ait raporumuzu yüksek katınıza sunuyoruz :

Mali durum

Kurumumuzun 1949 yılı geliri; 65.433 lira 49 kuruşu 1948 yılından artan gelir fazlası, 109.000 lirası hükümet yardımı, 85.000 lirası Atatürk tesisi geliri, 7.595 lira 32 kuruşu yayınlar geliri, 117 lirası üye âidatı, 16.704 lira 80 kuruşu faizler, 5.691 lira 49 kuruşu diğer gelirler olmak üzere 289.542 lira 10 kuruştur.

Bu gelirden 54.115 lirası daimî memur ve müstahdemlerin aylık ve ücretleriyle muvakkat tazminat ve çocuk zamlarına, 2.604 lira 52 kuruşu yol ve tedavi paralarıyla müstahdemlerin elbise bedellerine, 10.510 lira 33 kuruşu demirbaş, kırtasiye, posta, telgraf, telefon ve türlü idare giderlerine, 57.370 lira 56 kuruşu telif ve tercüme bedelleriyle kâğıt ve saire gibi baskı malzemesi bedellerine ve bu fasıldan ücret alan uzman ve asistan aylıklarına, 46.462 lira 48 kuruşu Basımevi demirbaşlarıyla işletme masraflarına, 20.043 lira 62 kuruşu kitap ve mecmua bedelleriyle cilt masraflarına, 49.207 lira 44 kuruşu kazı giderleriyle bu fasıldan ücret alan arkeolog mimar, asistan ve müstahzır

aylıklarına, 5.383 lira 84 kuruşu Paris'te toplanan VI. Bizans araştırmaları ve XXI. Şarkiyatçılar kongresine katılan iki üyemizin yol masraflarına, 2.670 lirası da Kurum binası için devletten satın alınan 2670 metre kare arsanın bedeline harcanmış ve bu suretle giderler toplamı 248.367 lira 78 kuruş tutmuştur. Tasarruf edilen 41.174 lira 32 kuruş 1950 yılına devredilmiştir.

Bu raporumuzun sonuna eklediğimiz bilânçoda görüleceği üzere 1950 yılına 1.104.195 lira 17 kuruş kıymetinde Kurum varlığı devredilmiştir. Bu yekûna kütüphânemize bağış veya mübadele yolu ile gelen kitapların değeri dahil değildir. Bu yekûn geçen yıla nazaran 37.650 lira 26 kuruş bir fazlalık göstermektedir.

Yayın işleri

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve yayımlanmıştır :

1. *Abu'l-Farac tarihi*, II. cilt.
2. Ali Fuad Türk geldi: *Görüp İştiklerim*.
3. Antoine Galland: *İstanbul'a ait günlük hatıralar*, I. cilt.
4. Mehmed Neşri: *Kitab-ı Cihannümâ*, I. cilt.
5. Tahsin ve Nimet Özgüç: *Karahöyük hafriyatı raporu*.
6. Arif Müfid Mansel ve Aşkîdil Akarca: *Perge'de kazılar ve araştırmalar*.
7. F. Eckhart: *Macaristan tarihi*.
8. G. Poisson: *Avrupa'nın İskân Tarihi*.
9. E. Bosch: *Türkiye'nin Antik devirdeki meskûkâtına dair bibliyografya*.
10. İsmail Hakkı Uzunçarşılı: *Osmanlı tarihi*, II. cilt.
11. Hasan Cemil Çambel: *Türkler, dilleri ve kaderleri*.
12. *Belleten*: 49—52 inci sayılar.

Şu eserlerin basımı bitmek üzeredir :

1. B. Spuler: *İran Moğolları*.
2. Bossert, Bahadır Alkım, Halet Çambel, Nihal Ongun su ve İbrahim Süzen: *Karatepe kazıları*. Birinci ön rapor.
3. İsmail Hakkı Uzunçarşılı: *Midhat Paşa ve Tâif sürgünleri*.
4. Kâşifi: *Gazanâme-i Rûm*.
5. Hikmet Bayur: *Hindistan tarihi* III. cilt.

Bu yıl içinde yeniden şu eserlerin basımına başlanmıştır :

1. Mehmed Neşri: *Kitab-ı Cihannümâ*, II. cilt.
2. Şemseddin Günaltay: *Yakın Şark IV. Ahameniş Şehinşahlığının yıkılmasından sonra Ön-Asya*.
3. Halil Demircioğlu: *Roma tarihi*, I. cilt.
4. Eberhard: *Uzak Doğu Tarihi*.

Bu yıl içinde şu eserlerin telif hakkı satın alınarak basılmasına karar verilmiştir :

1. Abdülkadir İnan: *Tarihte ve bugün Şamanizm*.
2. E. Bosch: *Ankara'nın ilkçağ tarihi için kaynaklar*.
3. Halasi Kun: *Segedin Lıvası tahrir defteri*.

4. Yusuf Hikmet Bayur: *Türk İnkilâbı tarihi*, II. cilt, 3. kısım.
5. Adnan Erzi: *Türkiye tarihi bibliyografyası*, I. kısım.
6. Reşad Kaynar: *Mustafa Reşid Paşa ve Tanzimat*.

Bunlardan başka malzeme mahiyetinde olmak üzere eski Konya müzesi müdürü Yusuf Akyurt'un «*Karaman oğulları silsilenâmesi*» ve «*Konya Asâr-ı Atika Müzesinde islâmî madenî eşyanın tarifnâmesi*» adlı iki eseriyle, eski Hicaz vilâyeti mektubî kalemi müsevvidi Tefik Özmerd'in «*Tarihte Hicaz ihtilâli*» adlı eseri satın alındığı gibi, Anadolu Selçuklularıyla Anadolu beylikleri tarihi hakkında en esaslı kaynaklardan biri olan Eflâkî'nin «*Menakıb ül Arifin*» adlı Farsca eserinin tenkitli baskısı Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Klâsik Şark dilleri asistanı Tahsin Yazıcı tarafından Kurumumuz adına hazırlanmaktadır.

Tercümeler

Bu yıl içinde şu eserlerin tercümelere bitmiş ve Kuruma teslim edilmiştir:

a) Kaynaklar:

1. «*Venedik-Grek İmparatorluğu ve Doğu işleri hakkında siyaset akidleri ve vesikalar mecmuası*» adlı eserin ikinci cildinin son kısmı.

2. Makrizî: *Kitab üs-Sülâk li ma'rifet-i Düvel il-Mülâk* (II. cild'in 1—3. kısımları).

3. Mes'udî: *Mürûc üz-zeheb* (Birinci cilt).

4. Donado da Lezze: *Türkiye tarihi*.

b) Yeni eserler:

1. Howorth: *Moğollar tarihi* (Birinci cildin bir kısmı).

Dünya Tarihi

Bu yıl içinde dünya tarihinden yalnız 2. cilt Osmanlı tarihi yayınlanabilmiştir. Bu suretle bu seriden şimdiye kadar 10 cilt basılmış oluyor. Geçen yılki raporumuzda baskıya verileceğini umduğumuzu yazdığımız 4 eserden üçü bu yıl içinde basılmaya başlanmış olduğu gibi, dördüncüsü de baskıya verilmiştir. Bu eserler şunlardır:

1. Hikmet Bayur: *Hindistan tarihi*, III. cilt.

2. Halil Demircioğlu: *Roma tarihi*, I. cilt.

3. Eberhard: *Uzak Doğu tarihi*.

4. İsmail Hakkı Uzunçarşılı: *Osmanlı tarihi*, III. cilt.

Böylece Dünya tarihinden halen 5 cilt basılmaktadır. Bu seride vazife almış olan arkadaşlarımızın önümüzdeki yıl içinde eserlerini Kuruma teslim etmelerini tekrar rica ederiz.

Basımevi

Basımevimiz bu yıl içinde, geçen yılın 321 formasına mukabil 354 formalık eser basmıştır. Bu, basımevimizin 8 yıllık çalışmaları arasında bir rekor teşkil etmektedir. İngiltere'ye ısmarladığımız Monotype makinesinin Nisan ayı içinde yola çıkacağını umuyoruz. Hâlen bir teknisyenimiz geçen Ekim ayından beri

Londra'da bulunmakta ve fabrikanın okulunda staj görmektedir. Bu yıl içinde İngiliz lirasının Türk parasına göre kıymetinden bir kısmını kaybetmiş olması, bize makine bedelinden 20 bin liraya yakın bir tasarruf temin etmiştir.

Kütüphâne

Bu yıl içinde kütüphânemize yeniden 555'i satın alınmak, 412'si mübadele ve hediye yoluyla 967 cilt kitapla 61'i satın alınmak ve 360'ı mübadele ve hediye yoluyla 421 dergi gelmiştir. Bu suretle kütüphânemizin kitap sayısı, dergi, gazete ve haritalar hariç olmak üzere, 29.949 cildi bulmuştur. Bu yıl kütüphânemize sarfettiğimiz para da şimdiye kadar sarfedilenlere nazaran bir rekor teşkil etmektedir. Yukarıda arzettiğimiz gibi kitap bedelleriyle ciltleme masrafı olarak harcanan meblâğ yirmi bin küsur liradır. Yine bu yıl içinde uzman arkadaşımız Adnan Erzi, Londra ve Paris ile İtalya'nın muhtelif şehirlerine gönderilerek buralardaki kütüphâne ve arşivlerde Türk tarihini ilgilendiren eserlerle vesikalar üzerinde araştırmalar yapmış ve bize dört beş bin lira değerinde nadir kitaplar satın almıştır. Bu suretle kütüphânemiz Türk tarihi ve bilhassa Osmanlı tarihi bakımından çok zenginleşmiştir. Arkadaşımız yeni alınan bu eserlerin izahlı bir bibliyografyasını Belletende neşredecektir. Bunlardan başka bu yıl yeniden 28 adet yazma eser satın alınmıştır. Böylece Kurumumuzun yazma eserleri sayısı iki yüzü geçmiştir. Bunların esaslı bir kataloğunu arkadaşımız Adnan Erzi hazırlamaya başlamıştır.

Bu yıl kütüphânemizde 2253 cilt eser ciltlenmiş ve sistematik kataloğumuzun ikmaline çalışılmıştır.

Prehistorya, Arkeoloji ve Eskiçağ Tarihi Seksiyonu'nun çalışmaları

Geçen seneki Genel Kurul toplantısında verilen karar gereğince Asbaşkanımız Bayan Afet İnan'ın başkanlığı altında kurulan «Prehistorya, Arkeoloji ve Eskiçağ Tarihi Seksiyonu» çalışmalarına başlamıştır.

Seksiyon yönetmeliğinin tatbikatı olarak 27.III.1949 tarihindeki toplantıda Kurum adına yapılan arkeolojik çalışmalar üzerinde konuşulmuştur. Gündeme göre üzerinde durulan meseleler şunlardır :

1. Tarih Kongresi 1948 Kasımında toplandığı ve 1948 yaz mevsiminde yapılmış olan kazıların sonuçları Kongreye tebliğ edildiği ve Kurum adına Asbaşkan tarafından Kongreye ayrıca umumî bir rapor da verildiği için yönetmeliğin 4. ve 6. maddeleri, 1949 Martında tatbik edilmemiştir.

2. Yönetmeliğin 5 inci maddesi gereğince hâfiflerden kazı inventer defterleri istenmiş ve bunların engeç yeni kazıya başlamadan bir ay evvel Kurum merkezine teslimi kararlaştırılmıştır.

3. Yönetmeliğin 7. ve 8. maddelerine göre Kurum adına yapılan kazıların kısa ve tam raporlarının kazı müteakip derhal verilmesi istenmiştir.

4. Yönetmeliğin 9. maddesine uyularak yeni buluntulardan seksiyon üyeleri haberdar edilmiştir.

5. Türkiye'de şimdiye kadar yapılmış ve yapılmakta olan bütün yabancı ve yerli kazıların sonuçlarının fişlerle pratik bir şekilde gösterilmesi düşünülmüş,

evvelce yabancılar tarafından yapılan kazı işlerinin hazırlanması Müzeler Umum Müdürü tarafından Müzeler Dairesi'nce temin edileceği bildirilmiştir. T. T. Kurumu'nun yaptırdığı kazı işlerinin ise hâfirler tarafından doldurulması karar altına alınmıştır. Bu işler kısmen gönderilmiştir.

6. 1949 kazı mevsiminde muhtelif kimselerin çeşitli yerlerde yapmak istedikleri tetkik gezisi ve kazılar hakkındaki teklifleri görüşülmüş ve kazılması gereken yerlerin tayini yönetim kuruluna bırakılmıştır.

Böylece, Yönetim Kurulu'nun kazılar faaliyetini muayyen yerlerde teksif etmek kararına uyularak 1949 yılında aşağıda neticeleri izah edilen yerlerde, tetkik gezileri ve kazılar yapılmıştır.

Kazılar

Kurumumuz adına bu yıl yapılan kazı ve geziler şunlardır :

1. Güney-doğu Marmara bölgesiyle Antalya bölgesinde tarih-öncesi araştırmaları.

2. Ege bölgesi tarih-öncesi araştırmaları.

3. Büyük Güllücek kazısı.

4. Kültepe kazısı.

5. Karatepe kazısı.

6. Side kazısı.

7. Mahmatlar köyünde araştırma.

Bu gezi ve kazıların sonuçları hakkında yüksek kuruluşa kısaca malûmat verelim :

1. Güney-doğu Marmara bölgesiyle Antalya bölgesinde tarih-öncesi araştırmaları :

Asistan Kılıç Kökten, her yıl olduğu gibi, bu yıl da tarih-öncesi araştırmalarına devam etmiştir. Bu seneki araştırmalar Güney-doğu Marmara bölgesiyle Antalya bölgesinde yapılmıştır. Her iki bölgede yeniden 8 büyük ve meskûn mağara, 12 düz yerleşme yeri, 11 höyük, 14 tümülüs ve Babaköy'den başka yeni bir mezarlık yeri tespit edilmiştir. Bu seneki araştırmaların en önemli belgeleri, Midilli karşısındaki Altınova bucağı ovasında üçüncü zamana ait olduğu tahmin edilen başı kesik büyücek bir balık fosili ile, Havran ilçesi mağaralarında ele geçen protohistorik devirlerden kalma taş, kemik ve seramik malzeme ve Antalya'nın Kara-in mağarasında yeniden yapılan araştırmalarla ele geçen Aşöleen, Mikokiyen ve iki safha gösteren Musteriyen, Alt Orinyasiyen devirlerine ait çok kıymetli kültür eşyası, nesilleri ölmüş olan fosil hayvanlardan mağara ayısının (Urus spelaeus) ve mağara arslanının (Felis leo spelaeus) dişleri ve aynı mağarada çimentolaşmış muazzam kültür tabakaları arasında ele geçen ve fosil insanlara ait olduğu tahmin edilen iki diştir. Bu iki diştten birisinin «Homo Neanderthalensis» e ait olduğu anlaşılmıştır.

Şimdiye kadar Anadolu paleolitigine ait belgelerin çoğu satıhta bulunmuş olduğundan, paleolitik malzemenin Avrupa kültürleriyle münasebeti tam bir şekilde tesbit edilemiyordu. Kara-in mağarası malzemesi Alt, Orta ve Üst paleoli-

tiğe ait bir stratigrafi verdiğiinden Anadolu kültürlerinin Avrupa ile mukayesesi artık imkân dahiline girmiş bulunmaktadır. Bu araştırmalara ait raporlar 52 sayılı Belletende yayınlanmıştır.

2. Ege bölgesi tarih-öncesi araştırmaları :

Üyelerimizden Antropoloji Doçenti Muzaffer Şenyürek Manisa'da Sipylos dağındaki inlerde, Kozpınar, Selçuk ve Seydiköy civarındaki mağaralarda yaptığı araştırmalarda Klâsik çağdan daha eski kalıntılara rastlamıştır. Bergama civarındaki Değirmen-tepe'de Yortan kültürüne ait çanak çömlek parçaları ve bir ağırşak bulunmuştur.

Arkadaşımız, İzmir Müzesi Müdürü Hakkı Gültekin'in haber vermesi üzerine Menemen'in Helvacı köyü yanındaki eski Larissa şehri civarında Höyücek - tepe denilen höyükte İzmir Müzesi Müdürü ve arkeoloğu ile birlikte sondaj yapmış ve taş âletlerle sair eşya bulunmuştur. Bu höyüğün altında Trova I. den daha eski devirlere ait kalıntıların bulunması ihtimali vardır. Aynı hey'et bu civarda Karatepe ve Bekirler tepesinde de araştırma yaparak Bakır çağından Bizans çağına kadar muhtelif malzeme toplamıştır.

3. Büyük Güllücek kazısı :

1947'de üyelerimizden Bay Hamit Koşay'ın başkanlığındaki Alacahöyük kazı heyetimiz tarafından höyüğün 15 kilometre kuzeyinde bulunan Büyük Güllücek köyünün bir buçuk kilometre batı-güneyindeki Kale-tepe adlı kalker bir tepe üzerinde kurulmuş küçük höyükte bir sondaj yapılmıştı. Kazı heyetimizi burada araştırma yapmaya sevkeden âmil, Alacahöyük'ün en derin tabakalarında ve çok kere su altında rastlanan kalkolitik eserlerin burada toprak üstünde görülmüş olması idi. Aynı hey'et bu yıl da burada 50 amele ile 11 gün daha çalışarak bu sondajı neticelendirmiştir. Burada bulunan çanak çömleğin yüzde doksan sekizi tek renkli ve el ile yapılmış eserlerdir. Burada ayrıca 1947'de iki bakır balta, 1949'da da kalkolitik bir mezar içinde kargı ucu ve madenî iki iğne parçası bulunmuş ve bol miktarda opsiden veya sileks bıçaklara ve öğütme taşlarına rastlanmıştır. Umumi intibaa göre Alaca höyük ve Güllücek kalkolitigi muahhar bir Kalkolitik kültürü temsil etmektedir. Bu kalkolitik kültürün bazı unsurları bakır çağına da geçmiştir.

4. Kültepe kazısı :

Geçen yıl başlamış olan Kültepe kazısına bu yıl da yine üyelerimizden Doçent Tahsin Özgüç'ün başkanlığı altındaki hey'et tarafından devam edilmiştir. Bu mevsimin çalışmaları Asurlularla yerlilerin ikamet ettikleri mamur beldenin kuzeyi ile ortasına yakın kısımlarında temerküz ettirilmiştir. Şehrin birinci ve ikinci yapı katlarında geniş ölçüde araştırmalar yapılmış ve birbirine bitişik olarak inşa edilen, etrafı caddelerle çevrili geniş teşkilâtlı zengin binalar meydana çıkarılmıştır. Bu binalar 7 — 8 odalı, revaklı dairelerden müteşekkil ve iki katlıdır. Bu binaların içi eşya ile dolu bulunmuştur. Bu manzara âdeta şehir sakinlerinin muvakkaten ve tekrar dönmek üzere evlerini terkettikleri hissini vermektedir. Bu binalarda sağlam fırınlar, ocak ve tandırlar, buğday anbarları ve nihayet mütenevvi ev eşyası ve sayıları bini geçen çivi yazılı tabletler,

silindir mühür baskıları temiz ve sağlam bir halde ele geçmiştir. Asurlu tüccarların bu binaları hem ikametgâh, hem de yazıhâne olarak kullandıkları anlaşılmaktadır. Genç ilim adamlarımız tarafından mühim bir kısmı okunmuş olan tabletler sayesinde Anadolu'nun bu devirleri hakkındaki bilgilerimiz çok genişliyecektir. Zarflar üstündeki silindir mühür baskıları, insan ve hayvan heykelleri, altın ve gümüş eşya bu çağın tasvir sanatı ve maden işçiliği hakkında arkeoloji ilmine yepyeni malûmat getirmektedir.

5. Karatepe kazısı :

Eti hierogliflerini çözecek nihai anahtarını vermiş bulunan Karatepe kazısına üyelerimizden Doçent Bahadır Alkım ve Profesör Bossert'in başkanlıkları altındaki hey'et tarafından bu yıl da devam edilmiştir. Bu seneki çalışmalar daha ziyade tamamlayıcı mahiyette olmuş ve harabeyi çevreleyen sur plânının tamamlanmasına çalışılmıştır.

Karatepe'nin tam karşısında ve Ceyhan nehrinin doğu yakasında bulunan Domuztepe'de yapılan araştırmalardan bu yıl dikkate şayan neticeler alınmıştır. Burada bulunan en mühim eserler şunlardır :

1. Evvelki mevsimler esnasında bulunan çift boğalı heykel kaidesinin her iki dış yüzeyinde birer Eti hieroglif yazıtı.
2. Meydana çıkarılan diğer bir kabartma parçası üzerinde bir Eti hieroglif yazıtına ait bir kaç şekil.
3. Bazaltdan yapılmış iki büyük kapı arslanı.
4. Yeniden meydana çıkarılan bir kaç kabartmalı ortostat.
5. Bazaltdan yapılmış bir insan figürünü.
6. İnce işçilikle mahkûk desenli bazalt çanak çömlek.

Karatepe'den biraz daha önceki bir çağa ait olduğu anlaşılan Domuztepe, sonraları kesif bir Roma iskânına sahne olmuştur.

Karatepe kazı hey'eti bunlardan başka etrafta arkeolojik araştırmalar yapmış ve Bodrum — Karatepe — Andırın — Meryemçil-beli — Taşoluk — Göksun üzerinden Kapadokya'ya çıkan ve Akyol adını taşıyan tarihi bir yol incelenerek bir çok harabeler ve yazıtlar bulunmuştur.

6. Side kazısı :

Antalya bölgesinde Side (Eski Antalya) mevkiinde 1947 senesinden beri yapılan kazılara bu sene de üyelerimizden Prof. Arif Müfid Mansel'in idaresi altında devam edilmiştir. Elde edilen neticeler üç noktada toplanabilir :

1. 1948 senesinde meydana çıkarılmış olan « agora » nın doğusunda bulunan ve doğu istikametinde uzanan geniş cadde, etrafındaki direkli galeriler, bunların gerisindeki dükkânlar ve diğer hinalarla birlikte meydana çıkarılmış, galeri zemininin Geç Antik devirde mozaiklerle örtülmüş olduğu tesbit edilmiştir. Bu kısımda yapılan önemli keşifler arasında bir portre başı ve üzerinde uzunca mahallî bir yazı ve yunanca bir kitabe ihtiva eden hellenistik devre ait bir heykel kaidesi zikrolunabilir. İyi muhafaza edilmiş bir « bilinguis » olan bu kaide sayesinde Side şehrine inhisar ettiği anlaşılan ve Side sikkeleri üzerinde de görülen bu yazıtı okumak mümkün olmuştur. Bu caddenin doğu ucunda etrafta

direkli galeriler ile çevrilmiş büyük bir avlu ve bu avlunun doğusunda yer alan bir takım salonlardan müteşekkil âbidevî bir bina kısmen kazılmış, büyük orta salonun duvarlarının tamamıyla mermer ile kaplı olduğu ve bunların önüne girintili çıkıntılı mermer kaideler üzerinde duran iki katlı zengin bir sütun mimarisi vaz edilmiş bulunduğu tesbit edilmiştir. Gerek duvarların içindeki hücrelerde, gerek bunların etrafındaki sütunların arasında tabii cesametın fevkinde bir takım heykeller duruyordu ki bunlardan bazılarını kazı esnasında meydana çıkarmak mümkün olmuştur. Bu heykeller arasında zırlı bir elbise giymiş olup elinde kılıç tutan M. s. III. asra ait bir imparator heykeli (Gordianus III. ?), ilâhları tasvir etmiş olmaları muhtemel bulunan çıplak erkek heykelleri ve elinde bir yılan tutan kadın heykeli (Hygieia ?) bilhassa zikre değer. Ancak üçte biri kazıldığı halde bu kadar zengin mimarî ve heykeltraşi eserler vermiş olan bu salonun ve yanındaki dairelerin kazısına önümüzdeki sene devam etmek bir zaruret haline gelmiştir.

2. Agora'nın kuzeyinde geçen sene kazılmağa başlanmış olan evler bu sene tamamıyla meydana çıkarılmış, bunların önündeki dükkânlar ve direkli caddenin bir kısmı da araştırılmıştır. Bu dükkânlardan birinin içinde bir hayli tunç eşyaya rastlanmış, aynı zamanda cadde galerisinin zemininde, bütün bu kısmın inşa tarihine dair mühim ipuçları verebilecek mahiyette olan bir mozaik kitabe bulunmuştur.

3. Şehrin kara surları arasında yer alan esas kapısı kazılmış, bu kapının gerisinde yarım daire şeklinde bir avlu meydana çıkarılmış, bu avlunun duvarlarının mermerle kaplı olduğu ve önlerinde iki katlı zengin bir sütun mimarîsi ihtiva ettiği tesbit edilmiştir. Sütunların arasındaki hücrelerin içinde durdukları anlaşılın birtakım heykeller de bulunmuştur ki bunlar arasında Dionysos olması muhtemel çıplak bir erkek heykeli, gayet iyi mahfuz kalmış müteaddit kadın heykelleri ve bir portre başı zikre değer. Avlunun gerisindeki meydanın büyük bir kısmı kazılmış, iki büyük direkli caddenin başlangıç noktaları tesbit edilmiş, bu meyanda bir takım kitabe ve heykellere de rastlamak mümkün olmuştur.

Bu sene bol miktarda çıkan ve bazılarının yüksekliği 2 metreyi aşan heykeltraşlık eserlerini mütevazı mektep binası içine alamadığından bitmemiş bir halde senelerden beri duran Halkevi binasının müze olarak kullanılması temin edilmiş, orta salonun üzeri örtülmek suretiyle bütün eserler burada toplanmış, bu suretle gelişmeğe fevkalâde elverişli bir köy müzesinin temelleri atılmıştır.

7. Mahmatlar köyünde yapılan araştırma :

Amasya'nın Mahmatlar köyünde tarla süren köylüler tarafından mühim bir define bulunmuştu. Bu define takriben bir kilo ağırlığında altın bir kupa ile ibrikten, 18 adet muhtelif ağırlıkta gümüş parçasından ve bronz harp baltalarından mürekkebtî. Altın kaplar Alacahöyükteki hükümdar mezarlarından çıkarılmış olan kaplarla büyük benzerlik gösteriyordu. Harp baltalarını Kafkasya ve Lûristan buluntuları ile mukayese etmek mümkündü. Üyelerimizden Bay Hâmit Koşay bu haberi Kurumumuza bildirmiş ve burada derhal bir araştırma yapılmasını teklif etmiştir. Kurumumuzun ayırdığı küçük bir tahsisatla arkada-

daşımız Hâmit Koşay ye Arkeolog Mahmut Akok 28 Temmuzda Amasya'ya giderek definenin bulunduğu yerde bir sondaj yapmışlar, fakat daha fazla bir şey bulamamışlardır. Bu araştırmaya ait kısa rapor Belleten'de yayınlanacaktır.

İstanbul Fethinin 500 üncü yıldönümünü hazırlıkları

Geçen toplantımızda İstanbul Fethinin 500 üncü yıldönümünü kutlama hazırlıklarıyla meşgul olmak üzere Millî Eğitim Bakanının başkanlığı altında Bakanlıklar ve Kurumlar arası bir komisyon kurulduğunu ve bu komisyonunda Kurumumuzu Başsekreter Uluğ İğdemir'in temsil edeceğini yüksek hey'etinize arzetmiştik. Bu komisyon ilk toplantısını 29 Mart 1949'da yapmış ve bir program hazırlamak üzere tâli bir komisyon kurmuştur. Bu komisyona Üniversite temsilcisi bulunan Genel sekreterimiz Enver Ziya Karal başkanlık etmiş, raporörlüğünü de Başsekreterimiz Uluğ İğdemir yapmıştır. Komisyon önümüzde pek az bir zaman kaldığını düşünerek bu zaman zarfında yapılabilecek işleri programa almış ve hazırladığı tasarıyı Millî Eğitim Bakanlığı'na sunmuştur. Bakanlıklar arası komisyonun ikinci toplantısı 13. XII. 1949'da yapılmıştır. Üç gün süren bu toplantıda Tâli komisyonun hazırladığı tasarı görüşülerek bazı tadilâtle kabul edilmiştir. Bu tasarı Bakanlar Kurulu'nun tasvibinden geçtikten sonra tatbika başlanacak ve tasarının istilzam ettirdiği masraflar da bütçenin muhtelif fasıllarına konacaktır.

Kurumumuz evvelce hazırlanan program dahilinde Fatih devrine ait eserlerin neşrine imkân nisbetinde devam edecektir.

Sinan Monografisi çalışmaları

Yüksek mimar Ali Saim Ülgen «Sinan Monografisi» için bu yıl içinde yeneden 4 parça plân ve rölöveyi hazırlayarak Kuruma teslim etmiştir. Bu eserin Sinan'a ait yazmaların tenkitli baskısını ihtiva edecek olan birinci cildinin basımına Kurum basımevinde devam edileceğini ve diğer ciltlerin yazılması için de Profesör Gabriel ile temasa geçileceğini geçen yılki raporumuzda bildirmiştik. Tenkitli baskıları hazırlamış olan Bay Rıfkı Melûl Meriç'ten müsveddeleri alır almaz baskıya başlanacaktır. Profesör Gabriel'den aldığımız 20 Temmuz 1949 tarihli bir mektupta ise : «Son bahara size vadettiğim metinleri kaleme almak için bütün gerekli tedbirleri alacağım » denilmekte idi. Maalesef bugüne kadar kendisinden hiç bir metin gelmemiştir.

Bina işi

Genel Kurulumuzun geçen yılki toplantısında İsmetpaşa Kız Enstitüsü arkasındaki arsadan münasip bir miktarının Kuruma satılması için teşebbüse geçildiğini arzetmiştik. Bu teşebbüs müsbet surette neticelenmiş ve buradan beher metresi bir lira fiyatla 2670 metre kare arsa Bakanlar Kurulu'nun kararı ve Vilâyet İdare Hey'etinin takdir ettiği kıymetle Kurumumuza satılmıştır. Bu yıl yapacağımız binanın plânlarını hazırlar ve gerekli parayı tedarik edebilirsek, 1951 yılında inşaata başlayabileceğimizi umuyoruz.

Genel Sekreterlik

Bay Muzaffer Göker'den açık kalan Kurum Genel Sekreterliğine 12.III.1949 tarihinde Yönetim Kurulu üyelerinden Profesör Enver Ziya Karal seçilmiştir. Raporumuza son verirken hepinizi saygı ve sevgi ile selâmlarız.

Türk Tarih Kurumu'nun 1949 yılı bilânçosu

Aktif

15.356 78	Merkez Bankası 13.414 56 Ankara 1.942 22 İstanbul
240.000 00	Esham ve tahvilât eüzdanı 40.000 00 %/o 7 faizli Milli Müdafaa 200.000 00 %/o 6 » Kalkınma
340.438 56	Ambarlar 89.871 76 Ham eşya ambarı 250.566 80 Kitap »
112.969 41	Demirbaş 51.895 45 Merkez 38.414 21 Basımevi 22.659 75 Kazılar
67.078 81	Kütüphâne
36.619 54	Avans
40.100 63	Kitapçılar
228.213 40	Satın alınan telif ve tercümeleer
20.300 00	Gayrı menkuller
3.118 04	Çürük alacaklar 2.242 42 Leipzig Gustav Fock 769 01 Varođlu Yayınevi 106 61 Berrak Kitapevi
	<u>3.118 04</u>

1.104.195 17

Pasif

Kurum varlığı 1.104.195 17

1.104.195 17

31 / 12 / 1949

Muhasebeci

S. Hünel

Türk Tarih Kurumu'nun 1949 yılı hesapları hakkında Denetleme Kurulu raporu

Türk Tarih Kurumu Genel Kurul Başkanlığına

1. 949 bütçesi gelir ve giderleri 281 bin lira üzerinden tanzim edilmiş ve gelirlerde vaki olan tahmin fevki varidat ile giderlerin bazı fasıllarında yapılması lüzumlu olan masrafları karşılamak üzere 286 bin liraya çıkarılmıştır. Varidat fazlası : Atatürk vakfı, neşriyat hasılatı ve üve âidatiyle faizler ve diğer gelirlerden hasıl olmuştur. Bütçe arttırılmasına rağmen yıl sonunda ayrıca 3.542,10 liralık tahmin fevki varidat husule gelmiştir.

2. 286 bin liralık gider bütçesinden muhtelif fasıllarda 37.632,22 liralık tasarruf elde edilmiştir. Hiç bir fasıl ve maddede bütçe fevki sarfiyat yoktur.

3. Bütçe harici tutulan ve ileride yapılması düşünülen bina için tahsis edilmiş olan 250 bin liralık devlet eshamından iki yüz bin lirası %0 6 faizli Kalkınma istikrazı ve elli bin lirası da %0 7 faizli Millî Müdafaa bonolarından ibaret bulunmaktadır. %0 7 faizli Millî Müdafaa bonolarının 10 bin liralığına yıl içinde amorti isabet etmiş ve bu para Kurum mevcuduna ilâve olunarak 950 yılına iki yüz kırk bin lira devredilmiştir.

4. 949 sonu itibarıyla 950 yılına müdevver ve mütedavil sermaye mahiyetindeki ve 1950 bütçesinin geçen yıldan devir faslını teşkil edecek olan 51.174,32 liradan :

15.356,78 lirasının Merkez Bankası Ankara ve İstanbul şubelerinde,
738,00 lirasının İş Bankası Ankara şubesi 306/B dosyasında,
36.619,54 lirasının da avans hesabı zimmet bakiyesi olduğu ve tutarı
52.714,32

lira ile 950 yılına müdevver gelir 51.174,32 lira arasındaki 1.540 liralık farkın İstanbul Bürosunca ödenen aylıklara ait sarf evrakının yıl sonuna yetiştirilememesi ve bu sarfiyatın 950 yılına tahmil edilmemesi düşüncelerine uyularak fasıllarına zimmet kaydedilmiş ve bilâhara mahsubu yapılmak üzere emanete alınmıştır.

5. 949 yılına 30.504,87 liralık avans matlubatiyle girilmiş, aynı yıl içinde muhtelif maksatlar için 85.789,13 liralık daha avans verilerek avans hesabı 121.294 liraya balığ olmuştur. Bu paradan 949 yılı içinde 84.674,46 lirasının mahsubu icra edilerek 950 yılına 36.619,54 liralık alacak devredildiği kayıtlar üzerinde yapılan incelemelerde anlaşılmıştır.

Kurumün. tatbikini kendi bünyesi için kolaylığı sağlaması bakımından zarurî ve faydalı gördüğünden bütçe yılı olarak kabul eylediği 1 Ocak 1949 tarihinden 31 Aralık 1949 sonuna kadar olan on iki aylık müddet zarfında yukarıda izah kılınan muamelâta esas teşkil eden masraflara ait belgelerle gelir kısmına taalluk eden muamelâti ihtiva eden belgelerin muhasebe usul ve kaide-lerine tamamen muvafık bir şekilde tanzim edilerek aynı zamanda da ait olduğu defterlerdeki hesaplarına intizamla geçirilmiş olduğu görülmüştür.

Ancak bu meyanda : Kurum hizmetlilerine tediyesi gereken aylıklar için düzenlenmiş olan bordrolarda gösterilmiş olan vergi kesintilerinin bütün bir aya mahsus olan itâ emirlerinin toplamını ihtiva eden miktarı Maliye Tahsil Şubeleri veznelerine yatırıldıktan sonra tamamına ait olarak alınan makbuzun o ay için düzenlenen ita emirlerinden ilk kaydı yapılanın içine konması usul ittihaz olduğu anlaşılmıştır. Muamelenin bu tesis tarzına göre herhangi bir zamanda bunlar üzerinde yapılacak tetkikatın kolay olmayacağı gibi, bunun muhasebe kaidelerinin tam bir ifadesi şeklinde mütaleasına da imkân bulunmadığından bundan böyle her ay bordrolarında tahakkuk edecek vergilerin bidayeten bir emanet hesabına alındıktan sonra bilâhara o hesaptan çıkarılarak toptan ve bir kaleme tahsil şubeleri veznelerine yatırılması suretiyle muamele yapılmasının daha uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

Bütün muamelâtın incelenmesi sonunda sadece ve o da esasa taallük ve sirayeti olmayan kısım hakkındaki temennimiz haricinde görülen intizamın ve bu itibarla hesap işlerini daimî bir dikkat ve itina ile yürüten saymanın mesîisi kayda değer görülmekle beraber Kurumun her husustaki çalışma tarzını hakikî vukufiyle nizamlıyarak ve bütün iş faaliyetlerinde bir âhenk tesisi ve bu suretle muvaffak neticeler istihsalini sağlayan Başsekreterin yorulmaz ve feragatli çalışmalarının da belirtilmesini yerinde buluruz.

T. T. K. Üyesi
Ankara Milletvekili
Fakihe Öymen

Çalışma Bakanlığı
Müsteşarı
Fuat Erciyeş

B. M. M. Muhasebe
Müdürü
Mazlum Bulak

T. T. K. Üyesi
Faik Reşit Unat

T. T. K. Üyesi ve
Siyasal Bilgiler Okulu
Coğrafya Profesörü
Hamit Sadi Selen